# ÎNVĂŢĂMÂNTUL PROFESIONAL DIN BASARABIA INTERBELICĂ. CAZUL ŞCOLII DE MESERII DIN S. TODIREŞTI, JUD. TIGHINA

*Cătălina-Maria BEBEA*

Problema învăţământului profesional este actuală şi ajustată la realităţile de care Republica Moldova se ciocneşte în prezent, şi anume: reformarea/revoluţionarea întregului sistem de învăţământ din ţară, inclusiv a instituţiilor de tip secundar-profesional; reducerea numărului şcolilor profesionale şi de meserii, prin comasare sau închidere a acestora; revenirea treptată la situaţiile critice, în care o categorie de copii nu mai au posibilitatea de a-şi face studiile. De aici apare şomajul, iar rata de criminalitate în unităţile administrativ-teritoriale creşte vizibil. Domeniul ce vizează învăţământul profesional şi dezvoltarea acestuia sub forma unui întreg sistem este mai puţin cercetat, de aceea se face necesară studierea acestor procese.

Perioada de după Unire şi anii interbelici au reprezentat pentru destinul Basarabiei o etapă de înflorire economică, socială şi intelectuală. Învăţământul a fost una dintre ţintele reformelor româneşti ale timpului. Astfel, la 26 iulie 1924, a fost promulgată *Legea cu privire la învăţământul primar şi secundar* al Statului Român (Monitorul Oficial, 26 iulie 1924). Potrivit acestei legi, toţi copiii aveau dreptul la studii, indiferent de sex sau naţionalitate; de asemenea, se introducea învăţământul primar şi secundar cu o durată de 7 ani şi, totodată, se insista pe lichidarea deosebirilor dintre şcolile săteşti şi cele urbane. De menţionat este şi faptul că învăţământului din Basarabia îi era proprie o diversitate vădită a formelor şi tipurilor de şcoli. În 1918-1940, pe teritoriul dintre Prut şi Nistru au fost deschise 189 de şcoli urbane şi 1.721 de şcoli rurale cu 275.637 de locuri, ceea ce ar însemna că practic în fiecare sat exista câte o şcoală. Cu excepţia acestora, în Basarabia existau circa 30 de şcoli medii. Numărul şcolilor profesionale a crescut de la 9 în 1919 până la 19 în 1926, direct proporţional cu numărul elevilor, de la 175 la 1.048. De asemenea, un rol deosebit îl aveau şcolile medii agricole de specialitate care pregăteau agronomi, viticultori, zootehnişti ş. a.

Vorbind despre succesele şcolii basarabene, nu putem omite problemele de care aceasta s-a ciocnit. Cea mai mare şi persistentă dintre toate era, ca în toată România, de fapt, frecvenţa şcolară. În acest sens, art. 15 al *Legii Învăţământului* (1924) prevedea amendarea părinţilor cu 200-500 lei, dacă copiii lipseau de la şcoală. Totuşi această rigoare nu a avut

rezultatul scontat şi în 1932 frecvenţa în Basarabia constituia 53,6 la sută. Astfel, această regiune ocupa ultimul loc la capitolul frecvenţă şcolară.

În perioada interbelică, economia basarabeană se baza pe agricultură, dar ramura industrială făcea progrese şi ea. Industria era centrată în special pe prelucrarea materiei prime. Oferta educaţională a Şcolii de Meserii din satul Todireşti era ajustată la necesităţile economice ale timpului. Astfel, în perioada interbelică, şcoala propunea patru specialităţi: lăcătuş- mecanic, fierar, tâmplar şi turnător. Programele de studii durau un an de zile, iar elevii erau structuraţi în patru clase, conform specialităţilor. În total, în instituţie îşi făceau studiile 91 de elevi (în clasa I – 32, în cl. a II-a – 20, în cl. a III-a – 27, în clasa a IV-a – 12). De asemenea, în şcoală funcţionau şi câteva ateliere: atelierul lăcătuşăriei, al fierăriei, al tâmplăriei şi al turnătoriei. Totodată, în baza ordinului Arhiepiscopiei Chişinăului şi Hotinului din 21 martie 1924, pe teritoriul Şcolii a fost înfiinţată o biserică, în care a fost invitat să slujească preotul Arcadie Stadnicov, şi care avea drept menire educarea spirituală a elevilor. Toate manualele erau scrise în limba română.

Procesul de studii avea durata de 9 ore de lucru/zi, 5 practice şi 4 teoretice. Elevii erau întreţinuţi şi instruiţi din contul judeţului Tighina, dar se practica şi învăţământul cu taxă (de exemplu, în anul de studii 1926/1927, 17 elevi din 91 achitau taxa prevăzută de Comisia Interioară a judeţului, din 1 octombrie 1925).

De menţionat că în atelierele Şcolii de Meserii, pe lângă activităţile de program, se mai executau şi comenzi particulare (mobilier şcolar: bănci, dulapuri, table şcolare), de exemplu, pentru anul 1925, comenzile particulare efectuate în atelierele şcolii au adus în bugetul instituţiei peste 280 mii lei.

În final, putem concluziona că Marea Unire din 1918, a avut un impact puternic şi pozitiv asupra dezvoltării învăţământului profesional, şi anume, organizarea internă a şcolii capătă o structură cu mult mai bine delimitată. De asemenea, s-a trecut la limba de instruire română, iar calitatea sistemului de educaţie profesional - creşte, lucru pe care îl observăm din organizarea procesului de studii, 5 ore practice şi 4 teoretice, educaţie spirituală, seturi de manuale etc. P. Cazacu afirma că „nu se pot compara şcolile actuale ca program, conducere şi corp didactic cu şcolile slavo-ruse, bisericeşti, care predominau înainte de război”. Prin urmare, Basarabia se încadrează în sistemul de învăţământ românesc.

*Recomandat*
*Liliana ROTARU, dr., conf. univ.*